YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

17 päivänä tammikuuta 2008 *

Yhdistetyissä asioissa C-37/06 ja C-58/06,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyynnöistä, jotka Finanzgericht Hamburg (Saksa) on esittänyt 10.1.2006 ja 12.1.2006 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimeen 23.1.2006 ja 3.2.2006, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Viamex Agrar Handels GmbH (C-37/06) ja

Zuchtvieh-Kontor GmbH (ZVK) (C-58/06)

vastaan

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit J. N. Cunha Rodrigues, J. Klučka (esittelevä tuomari), A. Ó Caoimh ja P. Lindh,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: P. Mengozzi,
kirjaaja: hallintovirkamies B. Fülöp,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 1.3.2007 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Viamex Agrar Handels GmbH, edustajanaan Rechtsanwalt W. Schedl,

– Zuchtvieh-Kontor GmbH (ZVK), edustajanaan Rechtsanwalt K. Landry,

– Hauptzollamt Hamburg-Jonas, asiamiehenään G. Seber,

– Ruotsin hallitus, asiamiehenään A. Falk,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään F. Erlbacher,

kuultuaan julkisasiamiehen 13.9.2007 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat vientitukijärjestelmän soveltamista koskevista erityisistä yksityiskohtaisista säännöistä elävien nautaeläinten hyvinvoinnin osalta kuljetuksen aikana 18.3.1998 annetun komission asetuksen (EY) N:o 615/98 (EYVL L 82, s. 19) 1 artiklan ja 5 artiklan 3 kohdan pätevyyttä.

2 Kyseiset pyynnöt on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Viamex Agrar Handels GmbH (jäljempänä Viamex) ja Zuchtvieh-Kontor GmbH (ZVK) (jäljempänä ZVK) sekä Hauptzollamt Hamburg-Jonas (jäljempänä Hauptzollamt) ja joka koskee elävien nautaeläinten vientitukia Libanoniin ja Egyptiin.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Naudanliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 27.6.1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 805/68 (EYVL L 148, s. 24), sellaisena kuin se on muutettuna 18.12.1997 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 2634/97 (EYVL L 356, s. 13; jäljempänä asetus N:o 805/68), 13 artiklan 9 kohdan toisessa alakohdassa säädetään, että vientituen maksamisen edellytyksenä elävien eläinten osalta on yhteisön lainsäädännössä vahvistettujen, eläinten hyvinvointia ja erityisesti eläinten suojelua kuljetuksen aikana koskevien säännösten noudattaminen.

4 Asetuksen N:o 805/68 soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt on täsmennetty asetuksella N:o 615/98.

5 Asetuksen N:o 615/98 1 artiklassa säädetään, että elävien nautaeläinten vientitukia maksettaessa on eläinten kuljetuksen aikana siihen saakka, kunnes ne puretaan ensimmäisen kerran lopullisena määräpaikkana olevassa kolmannessa maassa, noudatettava eläinten suojelemisesta kuljetuksen aikana ja direktiivien 90/425/ETY ja 91/496/ETY muuttamisesta 19.11.1991 annetun neuvoston direktiivin 91/628/ETY (EYVL L 340, s. 17), sellaisena kuin se on muutettuna 29.6.1995 annetulla neuvoston direktiivillä 95/29/EY (EYVL L 148, s. 52; jäljempänä direktiivi 91/628), säännöksiä ja mainitun asetuksen säännöksiä.

6 Tämän asetuksen 2 artiklan mukaan eläimet tarkastetaan, kun ne viedään Euroopan yhteisön tullialueelta. Virallisen eläinlääkärin on tarkastettava ja varmennettava, että eläimet suoriutuvat matkasta direktiivin 91/628 säännösten mukaisesti, että kuljetusväline, jossa elävät eläimet poistuvat yhteisön tullialueelta, on kyseisen direktiivin säännösten mukainen ja että eläimiä on varauduttu hoitamaan matkan aikana mainitun direktiivin säännösten mukaisesti.

7 Asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 2 kohdan nojalla vientituen maksuhakemukseen on liitettävä todistus siitä, että kyseisen asetuksen 1 artiklan säännöksiä on noudatettu, ja tämä todistus esitetään T 5 -valvontakappaleella ja tarkastuksen suorittaneen yhtiön valvontakertomuksella, johon on liitetty eläinlääkärin todistus.

8 Asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 3 kohdassa säädetään kuitenkin, että vientitukea ei makseta kuljetuksen aikana kuolleista eläimistä eikä eläimistä, joiden osalta

toimivaltainen viranomainen arvioi tämän asetuksen mainitun 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen asiakirjojen, 4 artiklassa tarkoitettujen valvontakertomusten ja/tai saatavilla olevien muiden kyseisen asetuksen 1 artiklan noudattamista koskevien seikkojen perusteella, ettei direktiiviä 91/628 ole noudatettu.

9 Direktiivin 91/628 3 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot valvovat, että matkan ja lepojaksojen kesto sekä ruokinnan ja juottamisen välillä olevat jaksot ovat kyseisen direktiivin liitteessä olevan VII luvun mukaisia.

10 Elävien nautaeläinten maatiekuljetusten osalta direktiivin 91/628 liitteessä olevassa VII luvun 48 jakson 4 kohdan d alakohdassa edellytetään riittävää, vähintään yhden tunnin pituista lepoa 14 tunnin kuljetuksen jälkeen. Tämän levon jälkeen kuljetusta voidaan jatkaa 14 tuntia. Kuljetuksen enimmäiskestoksi on siten vahvistettu 29 tuntia. Mainitun 48 jakson 8 kohdassa säädetään kuitenkin, että matkan kestoa voidaan eläinten vuoksi pidentää kahdella tunnilla erityisesti, jos kuljetuksen määränpää on lähellä.

11 Direktiivin 91/628 liitteessä olevan VII luvun 48 jakson 5 kohdan mukaan eläinten on vahvistetun ajan kestäneen matkan jälkeen annettava levätä vähintään 24 tuntia.

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

12 Ensimmäisessä pääasiassa Viamex on Hauptzollamt Kielissä ilmoittanut 35 elävän nautaeläimen viennistä Libanoniin. Hauptzollamt on 1.2.2001 tekemällään

päätöksellä erityisesti asetuksen N:o 615/98 1 artiklan ja 5 artiklan 3 kohdan nojalla hylännyt Viamexin sille esittämän vientitukihakemuksen sillä perusteella, että kyseisen yhtiön esittämän reittisuunnitelman tarkastelun perusteella oli ilmeistä, ettei direktiivin 91/628 liitteessä olevassa VII luvun 48 jakson 5 kohdassa säädetty 24 tunnin pituinen lepojakso ollut toteutunut. Viamex väitti kuitenkin, että kyseisen säännöksen noudattamatta jättäminen johtui siitä, että virallinen eläinlääkäri oli määrännyt sen jatkamaan kuljetusta ennen 24 tunnin pituisen lepojakson täyttymistä. Hauptzollamt katsoo, että tästä seikasta huolimatta Viamexin olisi pitänyt ottaa selvää direktiivissä 91/628 säädettyjen lepojaksojen kestosta. Lisäksi kyseisen tuomioistuimen mukaan Viamex ei onnettomuuden tutkinnan ja raskaita ajoneuvoja koskevan tarkastuksen vuoksi ole noudattanut direktiivin 91/628 liitteessä olevassa VII luvun 48 jakson 4 kohdan d alakohdassa säädettyä kuljetuksen toisen vaiheen enimmäiskestoa.

13 Toisessa pääasiassa ZVK ilmoitti Hauptzollamt Bambergille 32 elävän nautaeläimen viennistä Egyptiin ja haki tämän perusteella ennakkona vientitukea, jonka Hauptzollamt myönsi sille. Hauptzollamt päätti kuitenkin 1.9.2003 tekemällään oikaisupäätöksellä vaatia kyseisen tuen ja 10 prosentin suuruisen koron takaisin maksua muun muassa sillä perusteella, että eläinten kuljetus oli direktiivin 91/628 säännösten vastaisesti kestänyt kauemmin kuin 14 tuntia. Kuljetuksen toinen vaihe oli nimittäin kestänyt 15 tuntia 45 minuuttia. Kuljetuksen toisen vaiheen ylittäessä enimmäiskeston pituuden tästä seurasi myös se, ettei ZVK ollut noudattanut direktiivin 91/628 liitteessä olevan VII luvun 48 jakson 5 kohdassa säädettyä sääntöä, jonka mukaan 29 tunnin pituisen kuljetuksen enimmäispituuden jälkeen eläimet on päästettävä ulos kuljetusajoneuvosta, ruokittava, juotettava ja niiden on annettava levätä vähintään 24 tuntia.

14 Koska Viamexin ja ZVK:n Hauptzollamtin 1.2.2001 ja 1.9.2003 tekemistä päätöksistä tekemiä oikaisuvaatimuksia ei hyväksytty, kyseiset yhtiöt päättivät nostaa kanteen Finanzgericht Hamburgissa, joka arvioituaan, että sen käsiteltäväksi saatetun kahden asian ratkaiseminen riippuu yhteisön oikeuden säännösten tulkinnasta, on

päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset, jotka on kummassakin asiassa muotoiltu samalla tavoin:

”1) Onko – – asetuksen N:o 615/98 1 artikla pätevä siltä osin kuin siinä asetetaan – – direktiivin 91/628 noudattaminen vientituen myöntämisen edellytykseksi?

2) Mikäli edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi: Onko asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 3 kohdan säännös, jonka mukaan vientitukea ei makseta eläimistä, joiden osalta toimivaltainen viranomainen arvioi saatavilla olevien muiden asetuksen N:o 615/98 1 artiklan noudattamista koskevien seikkojen perusteella, ettei – – direktiiviä [91/628] ole noudatettu, yhteensopiva suhteellisuusperiaatteen kanssa?”

15 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 17.2.2006 antamalla määräyksellä asiat C-37/06 ja C-58/06 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

16 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään, onko asetuksen N:o 615/98 1 artikla pätevä siltä osin kuin siinä asetetaan

elävien eläinten vientituen maksamisen edellytykseksi direktiivin 91/628 noudattaminen. Erityisesti ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pohtii yhteiseen maatalouspolitiikkaan kuuluvan vientitukijärjestelmän ja eläinten suojelua koskevan yhteisön oikeuden välisen yhteyden olemassaoloa.

17 Vientitukijärjestelmän soveltamista koskevista erityisistä yksityiskohtaisista säännöistä elävien nautaeläinten hyvinvoinnin osalta kuljetuksen aikana annetun asetuksen N:o 615/98 1 artiklassa säädetään, että asetuksen N:o 805/68 13 artiklan 9 kohdan toisen alakohdan mukaisesti yhdistetyn nimikkeistön nimikkeeseen 0102 kuuluvien elävien nautaeläinten vientitukia maksettaessa on noudatettava muun muassa direktiivin 91/628 säännöksiä.

18 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 28–33 kohdassa, syytä on ensinnäkin palauttaa mieleen, että tämä asetuksen N:o 615/98 1 artiklassa käytetty viittaus direktiiviin 91/628, joka liittyy vientitukijärjestelmään ja eläinten suojeluun kuljetuksen aikana, on seurausta Euroopan unionin neuvoston asetuksessa N:o 805/68 tekemästä valinnasta, ja Euroopan yhteisöjen komissio on asetuksessa N:o 615/98 ainoastaan täsmentänyt asetuksen N:o 805/68 soveltamista koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä.

19 Asetuksen N:o 615/98 1 artiklan tavoitteena on panna täytäntöön asetuksen N:o 805/68 13 artiklan 9 kohta, jonka mukaan vientituen maksamisen edellytyksenä elävien eläinten osalta on yhteisön lainsäädännössä vahvistettujen, eläinten hyvinvointia ja erityisesti eläinten suojelua kuljetuksen aikana koskevien säännösten noudattaminen. Mainittu 13 artiklan 9 kohta otettiin käyttöön parantamaan käytäntöä, jossa ei aina otettu huomioon eläinten hyvinvointia niiden kuljetuksen aikana.

20 Asetuksen N:o 2634/97, jolla on lisätty asetuksen N:o 805/68 13 artiklan 9 kohdan viimeinen alakohta, johdanto-osan kahdesta perustelukappaleesta nimittäin ilmenee, että direktiivin 91/628 täytäntöönpanossa saatu kokemus oli osoittanut, että elävien eläinten hyvinvointiin ei niiden viennissä aina kiinnitetty huomiota ja että käytännön syistä oli tarpeen antaa komission tehtäväksi vahvistaa asiaan liittyvät, soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt. Asetuksen N:o 615/98 viidennessä perustelukappaleessa täsmennetään tältä osin, että kun johonkin tavaralähetykseen kuuluvan tietyn suuruisen eläinryhmän kunto ja/tai terveydentila osoittaa, että eläinten suojelua kuljetuksen aikana koskevia sääntöjä ei ole noudatettu, on toteutettava lisätoimenpiteitä, jotka toimivat sopivana varoituksena ja joita sovelletaan yhtenäisesti.

21 Lisäksi samansisältöiset johtopäätökset ovat saaneet yhteisön toimielimet korvaamaan direktiivin 91/628 eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta 22.12.2004 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1/2005 (EUVL 2005, L 3, s. 1).

22 Toiseksi on muistettava, että eläinten hyvinvoinnin turvaamisessa on kyse yleiseen etuun liittyvästä tavoitteesta, jonka tärkeyttä on ilmentänyt muun muassa jäsenvaltioiden allekirjoittama, Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetty eläinten suojelua ja hyvinvointia koskeva pöytäkirja (EYVL 1997, C 340, s. 110) tai se, että yhteisö on allekirjoittanut eläinten suojelemisesta kansainvälisten kuljetusten aikana tehdyn tarkistetun eurooppalaisen yleissopimuksen (eläinten suojelemisesta kansainvälisten kuljetusten aikana tehdyn tarkistetun eurooppalaisen yleissopimuksen allekirjoittamisesta 21.6.2004 tehty neuvoston päätös 2004/544/EY, EUVL L 124, s. 21). Kyseisen tavoitteen tärkeyttä heijastaa myös Euroopan unionista tehdyn sopimuksen päätösasiakirjan liitteenä oleva eläinsuojelusta annettu julistus N:o 24.

23 Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi useaan otteeseen maininnut intressin, joka yhteisöllä on eläinten terveyden ja suojelun osalta (yhdistetyt asiat 141/81–143/81,

Holdijk ym., tuomio 1.4.1982, Kok. 1982, s. 1299, Kok. Ep. VI, s. 379, 13 kohta ja asia 131/86, Yhdistynyt kuningaskunta v. neuvosto, tuomio 23.2.1988, Kok. 1988, s. 905, 17 kohta). Se on erityisesti katsonut, että yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteisiin pyrittäessä ei voida jättää ottamatta huomioon eläinten terveyden ja elämän suojelemisen kaltaisia yleisen edun mukaisia vaatimuksia, jotka yhteisön toimielinten on otettava huomioon toimivaltaansa käyttäessään ja erityisesti yhteisten markkinajärjestelyiden yhteydessä.

24 Tästä seuraa, että kun yhteisön lainsäätäjä on näin ollen liittänyt elävien nautaeläinten vientituen maksamisen eläinten hyvinvointia koskevan yhteisön lainsäädännön noudattamiseen, sen tarkoituksena on turvata yleisen edun vaatimuksia, ja tähän tavoitteeseen pyrkiminen ei voi sellaisenaan johtaa siihen, että asetuksen N:o 615/98 1 artikla todetaan pätemättömäksi. Siten käytetyn viittauksen etuna on lisäksi se, että sillä taataan se, ettei yhteisön varoilla rahoiteta vientiä, joka tapahtuu eläinten hyvinvointia koskevien yhteisön säännösten vastaisesti.

25 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin huomauttaa kuitenkin, että asetuksella N:o 615/98 ja direktiivillä 91/628 pyritään erilaisiin tavoitteisiin ja ettei asetuksessa siten voida kokonaisvaltaisesti ja lisäksi ”valitettavan epätäsmällisesti” viitata johonkin direktiiviin.

26 Tältä osin on korostettava, että pelkästään sitä seikkaa, että elävien nautaeläinten vientituen maksaminen edellyttää asetuksen N:o 615/98 mukaan tiettyjen lainsäädännössä – jolla pyritään tälle lainsäädännölle ominaisiin tavoitteisiin – määriteltyjen edellytysten noudattamista, ei voida itsessään pitää perusteena mainitun asetuksen pätemättömyydelle, koska, kuten yhteisöjen tuomioistuin on tämän tuomion 22–24 kohdassa todennut, näin tavoitellut päämäärät ovat täysin oikeutettuja, ja lisäksi niissä on kyse velvoitteista, jotka yhteisön oikeuden nojalla koskevat jatkuvasti ja pysyvästi kaikkia jäsenvaltioita ja toimielimiä niiden laatiessa ja toteuttaessa yhteistä maatalouspolitiikkaa.

27 Tosin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivillä ei sellaisenaan voida luoda velvoitteita yksityisille oikeussubjekteille (ks. erityisesti asia 152/84, Marshall, tuomio 26.2.1986, Kok. 1986, s. 723, Kok. Ep. VIII, s. 457, 48 kohta; yhdistetyt asiat C-397/01–C-403/01, Pfeiffer ym., tuomio 5.10.2004, Kok. 2004, s. I-8835, 108 kohta; yhdistetyt asiat C-387/02, C-391/02 ja C-403/02, Berlusconi ym., tuomio 3.5.2005, Kok. 2005, s. I-3565, 73 kohta ja asia C-80/06, Carp, tuomio 7.6.2007, Kok. 2007, s. I-4473, 20 kohta).

28 Lähtökohtaisesti ei kuitenkaan voida sulkea pois sitä, että, mikäli yleisten oikeusperiaatteiden ja erityisesti oikeusvarmuuden periaatteen noudattamisesta ei muuta johdu, jonkin direktiivin säännöksiä voidaan soveltaa sen nojalla, että asetuksessa on nimenomainen viittaus näihin direktiivin säännöksiin.

29 Lisäksi on todettava, että asetuksessa N:o 615/98 direktiiviin 91/628 tehdyn yleisen viittauksen tavoitteena on taata asetuksen N:o 805/68 13 artiklan 9 kohdan soveltamiseksi kyseisen direktiivin kannalta keskeisten säännösten noudattaminen elävien eläinten hyvinvoinnin ja erityisesti eläinten suojelun osalta niiden kuljetuksen aikana. Mainittua viittausta, jolla vahvistetaan tuen myöntämisen edellytykset, ei voida näin ollen tulkita siten, että se koskee kaikkia direktiivin 91/628 säännöksiä ja erityisesti niitä, joilla ei ole yhteyttä mainitulla direktiivillä tavoitellun päämäärän kanssa.

30 Näin ollen ei voida tehokkaasti väittää, kuten pääasian kantaja on tehnyt asiassa C-58/06, että mainittu viittaus olisi oikeusvarmuuden periaatteen vastainen, koska se koskee kaikkia direktiivin 91/628 säännöksiä.

31 Kaikista edellä olevista päätelmistä seuraa, että ensimmäisen kysymyksen tutkinnassa ei ole tullut esille sellaisia seikkoja, jotka vaikuttaisivat asetuksen N:o 615/98 1 artiklan pätevyyteen.

Toinen kysymys

32 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään, onko asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 3 kohta yhteensopiva suhteellisuusperiaatteen kanssa siltä osin kuin kyseisen säännöksen sanamuodon mukaan direktiivin 91/628 säännösten rikkomisesta seuraa automaattisesti ja riippumatta eläinten hyvinvoinnille aiheutuvaksi osoitetusta haitasta vientituen menettäminen kokonaisuudessaan.

33 Ensinnäkin on syytä täsmentää, että yhteisön lainsäätäjän samoin kuin yhteisön oikeutta soveltavien kansallisten lainsäätäjien ja tuomioistuinten on noudatettava suhteellisuusperiaatetta, joka on yhteisön oikeuden yleinen oikeusperiaate ja joka on useaan otteeseen vahvistettu yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä muun muassa yhteisen maatalouspolitiikan alalla (ks. erityisesti asia C-189/01, Jippes ym., tuomio 12.7.2001, Kok. 2001, s. I-5689, 81 kohta ja C-310/04, Espanja v. neuvosto, 7.9.2006, Kok. 2006, s. I-7285, 97 kohta). Myös toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on noudatettava tätä periaatetta asetuksen N:o 615/98 säännösten soveltamisessa.

34 Toiseksi on syytä muistuttaa, että samalla, kun suhteellisuusperiaate sitoo yhteisön lainsäätäjää, sillä on yhteisen maatalouspolitiikan alalla laaja harkintavalta, joka perustuu siihen, että sille on EY 34–EY 37 artiklassa annettu poliittisluonteisia tehtäviä. Tuomioistuimen harjoittaman valvonnan on sen vuoksi rajoituttava sen tutkimiseen, rasittaako kysymyksessä olevaa toimenpidettä ilmeinen virhe tai

harkintavallan väärinkäyttö taikka onko kysymyksessä oleva viranomainen ilmeisesti ylittänyt harkintavaltansa rajat (ks. vastaavasti em. asia Jippes ym., tuomion 80 kohta).

35 Suhteellisuusperiaate edellyttää, että yhteisön toimielinten säädöksillä, päätöksillä ja muilla toimenpiteillä ei saa ylittää niitä rajoja, jotka johtuvat siitä, mikä on tarpeellista niillä lainmukaisesti tavoiteltujen päämäärien toteuttamiseksi ja tähän soveltuvaa, koska silloin, kun on mahdollista valita usean tarkoituksenmukaisen toimenpiteen välillä, on valittava vähiten pakottava ja koska toimenpiteistä aiheutuvat haitat eivät saa olla liian suuria tavoiteltuihin päämääriin nähden (ks. vastaavasti asia C-331/88, Fedesa ym., tuomio 13.11.1990, Kok. 1990, s. I-4023, 13 kohta ja em. asia Jippes, tuomion 81 kohta).

36 Lopuksi tällaisen periaatteen toteuttamiseen liittyvien edellytysten laillisuusvalvonnassa toimenpide voidaan yhteisön lainsäätäjälle yhteisen maatalouspolitiikan alalla kuuluva laaja harkintavalta huomioon ottaen katsoa lainvastaiseksi ainoastaan, jos kyseinen tällä alalla toteutettu toimenpide on ilmeisen soveltumaton toimivaltaisen toimielimen tavoitteleman päämäärän saavuttamiseksi (ks. em. asia Fedesa ym., tuomion 14 kohta ja em. asia Jippes ym., tuomion 82 kohta). Siten kysymys ei ole siitä, onko yhteisön lainsäätäjän toteuttama toimenpide ollut ainoa tai paras mahdollinen, vaan siitä, onko se ollut ilmeisen soveltumaton (em. asia Jippes ym., tuomion 83 kohta).

37 Nyt esillä olevassa asiassa on syytä muistuttaa, että asetuksen N:o 615/98 1 artiklan ja 5 artiklan 3 kohdan sanamuodon ja mainitun asetuksen tarkoituksen perusteella direktiivin 91/628 säännösten noudattaminen on vientituen maksamista edeltävä edellytys. Asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 3 kohdassa nimittäin säädetään vientituen saantia koskevan oikeuden menetyksestä siten, ettei tukea makseta, seurauksena

mainitun direktiivin säännösten noudattamatta jättämisestä. Näin ollen on syytä selvittää, ovatko asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut vientituen myöntämistä koskevat edellytykset yhdenmukaiset suhteellisuusperiaatteen kanssa.

38 Tältä osin on todettava, että jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat päättää vientituen määrän ainoastaan asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 3 kohdassa säädetyssä kahdessa, toisistaan selvästi poikkeavassa tapauksessa. Ensimmäisessä tapauksessa silloin, kun eläinten kuolemat johtuvat siitä, ettei direktiivin 91/628 säännöksiä ole noudatettu, yhteisön lainsäätäjä ei myönnä toimivaltaiselle viranomaiselle minkäänlaista harkintavaltaa, koska asetuksessa säädetään nimenomaisesti, ettei tukea makseta. Sitä vastoin toisessa tapauksessa silloin, kun toimivaltainen viranomainen arvioi, ettei direktiiviä 91/628 ole noudatettu, mutta tämä laiminlyönti ei ole johtanut eläinten kuolemaan, yhteisön lainsäätäjä antaa toimivaltaiselle viranomaiselle tietyn harkintavallan päättää, voiko mainitun direktiivin säännöksen noudattamatta jättäminen johtaa vientituen menettämiseen, alentamiseen tai säilyttämiseen.

39 Tällainen harkintavalta ei kuitenkaan ole rajaton, koska se rajataan asetuksen N:o 615/98 5 artiklassa. Ainoastaan mainitun 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen asiakirjojen, kyseisen asetuksen 4 artiklassa tarkoitettujen valvontakertomusten ja/tai saatavilla olevien muiden mainitun asetuksen 1 artiklan noudattamista koskevien seikkojen perusteella toimivaltainen viranomainen voi arvioida, ettei direktiiviä 91/628 ole noudatettu.

40 Kuitenkin asetuksen N:o 615/98 5 artiklassa tarkoitetut asiakirjat ja saman asetuksen 4 artiklassa tarkoitetut kertomukset koskevat kaikki eläinten kuntoa ja/tai terveydentilaa kuljetuksen aikana. Toimivaltainen viranomainen voi siten ainoastaan viejän esitettävänä olevien eläinten terveyttä koskevien asiakirjojen – esimerkiksi T 5 -valvontakappaleen, josta voidaan selvittää muun muassa, suoriu-

tuivatko eläimet matkasta ja oliko kuljetusväline kyseisen direktiivin säännösten mukainen – perusteella katsoa, ettei direktiiviä 91/628 ole noudatettu.

41 Tätä tulkintaa ei voida horjuttaa asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 3 kohdan ilmaisuilla, joiden mukaan toimivaltainen viranomainen voi myös saatavilla olevien muiden seikkojen perusteella arvioida, ettei direktiiviä 91/628 ole noudatettu. Näitä ilmaisuja on nimittäin niin ikään tulkittava siten, että niissä tarkoitetaan seikkoja, jotka vaikuttavat eläinten hyvinvointiin.

42 Näin ollen asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että direktiivin 91/628 noudattamatta jättäminen, joka voi johtaa vientituen alentamiseen tai menettämiseen, koskee kyseisen direktiivin niitä säännöksiä, jotka vaikuttavat eläinten hyvinvointiin, toisin sanoen niiden kuntoon ja/tai terveydentilaan, eikä mainituista säännöksistä niitä, joilla ei lähtökohtaisesti ole tällaista vaikutusta.

43 Asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 3 kohdassa säädetyt edellytykset ovat siten yhdenmukaiset suhteellisuusperiaatteen kanssa.

44 Toimivaltaisen viranomaisen tehtävänä on arvioida, onko direktiivin 91/628 säännöksen noudattamatta jättäminen vaikuttanut eläinten hyvinvointiin, voidaanko tällainen laiminlyönti tarvittaessa oikaista ja johtaako se välttämättä vientituen menettämiseen, alentamiseen vai säilyttämiseen. Saman viranomaisen tehtävänä on myös päättää, onko vientitukea alennettava suhteellisesti niiden eläinten lukumäärän

mukaan, jotka sen mukaan ovat voineet kärsiä direktiivin 91/628 noudattamatta jättämisestä, vai onko kyseistä tukea syytä olla maksamatta, koska mainitun direktiivin jonkin säännöksen noudattamatta jättäminen on vaikuttanut kaikkien eläinten hyvinvointiin.

45 Kun otetaan huomioon kaikki edellä olevat päätelmät, on katsottava, että vientituen myöntämisen edellytysten tarkastelussa ei ole tullut esille sellaisia seikkoja, joiden perusteella voitaisiin katsoa, että asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 3 kohta on ilmeisen soveltumaton sillä tavoiteltavaan päämäärään eli varmistamaan vientitukijärjestelmässä elävien eläinten suojelu kuljetuksen aikana.

46 Tästä seuraa, että toisen kysymyksen tutkinnassa ei ole tullut esille sellaisia seikkoja, jotka vaikuttaisivat asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 3 kohdan pätevyyteen suhteellisuusperiaatteen kannalta. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tehtävänä on varmistaa, että toimivaltaiset viranomaiset ovat soveltaneet asetuksen N:o 615/98 merkityksellisiä säännöksiä yhdenmukaisesti mainitun periaatteen kanssa.

Oikeudenkäyntikulut

47 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) **Ensimmäisen kysymyksen tutkinnassa ei ole tullut esille sellaisia seikkoja, jotka vaikuttaisivat vientitukijärjestelmän soveltamista koskevista erityisistä yksityiskohtaisista säännöistä elävien nautaeläinten hyvinvoinnin osalta kuljetuksen aikana 18.3.1998 annetun komission asetuksen (EY) N:o 615/98 1 artiklan pätevyyteen.**

2) **Toisen kysymyksen tutkinnassa ei ole tullut esille sellaisia seikkoja, jotka vaikuttaisivat asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 3 kohdan pätevyyteen suhteellisuusperiaatteen kannalta. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tehtävänä on varmistaa, että toimivaltaiset viranomaiset ovat soveltaneet asetuksen N:o 615/98 merkityksellisiä säännöksiä yhdenmukaisesti mainitun periaatteen kanssa.**

Allekirjoitukset